

Centrale regie bij Vallei en Veluwe

‘In 2030 worden alle rioolwaterzuiveringen in Nederland vanuit één centrale ruimte bestuurd.’ Een uitspraak die Douwe Jan Tilkema ergens in 2004 liet vallen. ‘Onzin’, ‘belachelijk’, ‘hoe wil hij dat doen?’, waren veelgehoorde kreten. Toch zit er achter deze uitspraak een visie. Een visie die misschien niet zo zwart/wit genomen moet worden als in de eerste regel staat, maar die wel degelijk wat zegt over de toekomst van de waterschappen. Het was binnen waterschap Veluwe in elk geval wel het startsein om een koers te gaan varen, waarbij centrale besturing/regie het uitgangspunt vormt.

Nu, anno 2012, staat er in Apeldoorn een Centrale Regiekamer (CRK) waarvandaan vooralsnog de centrale regie wordt gevoerd over alle acht rioolwaterzuiveringen van Veluwe, inclusief aanvoerende rioolgemaal, en binnenkort ook die van Vallei & Eem. De fusie tussen beide waterschappen, die per 1 januari 2013 verder gaan als Waterschap Vallei en Veluwe, zal ertoe leiden dat ook de acht zuiveringen van Vallei & Eem vanuit deze ruimte centraal worden aangestuurd. Aansturen, besturen, bedienen, regisseren. Allemaal kreten die iets zeggen over hoe we met behulp van mens en techniek onze processen willen bewaken, inzien en optimaliseren. Nu is van al deze kreten misschien ‘regisseren’ wel de minst bekende term binnen waterschapsland. En toch is het misschien wel de meest juist gekozen benaming.

Regie wil zeggen: ‘onder leiding of toezicht van’. Dit geeft meteen aan dat er nog iets aan vastzit. Als we zeggen ‘noem eens een bekende regisseur’, zullen veel mensen een associatie leggen met de filmindustrie. Paul Verhoeven, Dick Maas

en Reinout Oerlemans zijn er een paar, die bij eenieder in meer of mindere mate bekend zijn. Maar als we vragen ‘noem eens een bekende procesregisseur’ ...?

Als we de afgelopen 25 jaar kijken welke veranderingen er op technisch vlak binnen de waterschappen hebben plaatsgevonden, moeten we tot de conclusie komen dat er veel is gebeurd. Waar we bijvoorbeeld ‘vroeger’ een eenvoudige zuurstofregeling hadden zitten op een beluchtingstank, meten we nu online fosfaat, nitraat, ammonium, zuurstof etc. Alle signalen worden met behulp van PLC- en web-scada-technieken inzichtelijk gemaakt en sturen vervolgens tal van objecten in het veld aan. Als we 25 jaar geleden hadden gezegd dat we het nu op deze manier zouden doen, hadden we misschien ook gezegd: ‘Onzin’, ‘belachelijk’, ‘kan niet’. Als we naar de telecomsector kijken, gaat het bij ons eigenlijk nog rustig aan.

Alle ontwikkelingen dragen er wel toe bij, dat we uit bestaande installaties veel meer informatie kunnen halen dan toen. Met de huidige, steeds strenger wordende vergunningseisen, is het daarnaast een absolute noodzaak om met die informatie het maximale uit onze installaties te halen. Tel daarbij op dat energiebesparing hier onlosmakelijk een rol in speelt en de uitdaging wordt dus steeds groter. Nieuwe en toekomstige zaken als fosfor- en alginaatterugwinning, verwijderen van hormonale stoffen en slibhydrolyse, zullen de complexiteit van installaties alleen maar groter maken. Tot slot zullen compacte zuiveringstechnieken als Demon en Nereda® steeds vaker worden toegepast als deelstroombehandeling of vervangende techniek. Kortom, de technieken zijn of komen er, maar wie gaat dit allemaal monitoren en besturen?

De roep om specialismen wordt steeds groter en dus doen aparte beheers- en onderhoudsdiensten hun intrede. De vroegere klaarmeester die met al zijn ervaring en ‘Fingerspitzengefühl’ een zuivering kon lezen en begrijpen met beperkte middelen, maakt steeds meer plaats voor de techniek op afstand. Kleine installaties draaien onbemand en bezettingen op grotere installaties worden door vergaande automatisering steeds kleiner.

Bij waterschap Veluwe was het antwoord op de vraag: ‘Mag en kan men tegenwoordig van de ‘gemiddelde bedieningsman’ op locatie verwachten, dat de huidige complexe installaties efficiënt, doelmatig, maximaal benut en bestuurd worden?’ een volmondig ‘nee’. Maar het antwoord op de vraag: ‘Kunnen we zonder die bedieningsman op locatie?’ was eveneens een volmondig ‘nee’!

Met dit gegeven krijgt de visie van centrale regie meteen een kader. Gespecialiseerde mensen regisseren centraal op afstand de processen. De vakmensen op locatie zorgen er onder andere voor dat de processen goed worden weergegeven.

De CRK kan dan ook het beste als volgt worden omschreven: **Een ruimte waar vanuit het totale rendement van het waterketenbeheer binnen Vallei en Veluwe wordt gewaarborgd en geoptimaliseerd. Het toverwoord hierbij is synergie.**

De CRK wordt bij Vallei en Veluwe gevormd door vijf operators, drie technici en één procesregisseur. Het beheersgebied telt zestein rwzi's met een totale ontwerpcapaciteit van ruim 2.000.000 i.e. (à 150 g TZV) en circa tachtig gemalen. Analyse van gegevens, procesoptimalisatie en energiebesparing zijn een

aantal belangrijke zaken, waar binnen de CRK prioriteit aan gegeven wordt. Het uiteindelijke doel is om de voorafgestelde organisatiedoelstellingen zo efficiënt mogelijk te behalen. Daarnaast dient de CRK als vraagbaak voor zuiveringstechnici en eigenlijk voor eenieder binnen en buiten de afdeling. Denk bijvoorbeeld ook aan de melding van calamiteiten.

De operators hebben elk een aandachtsveld met bijbehorende rwzi's. Dagelijks nemen zij de Centrale Overzichtsrapportages door en bijbehorende alarmlijsten. Afwijkingen worden met de zuiveringstechnici ter plaatse besproken. Na analyse van gegevens kunnen grotere knelpunten onderling of met hulp van een technoloog verder worden uitgewerkt. Verder bewaken zij de kwaliteit van de gegevens en de verwerking daarvan in de diverse rapportages. Om de synergie te bevorderen gaan de operators regelmatig het veld in, om ter plaatse proceszaken te bespreken en toe te lichten. Het streven is om te allen tijde minimaal twee operators in de CRK aanwezig te hebben. Tijdens kantoor tijden zijn zij via een centraal nummer bereikbaar. In de loop van dit jaar zal voor buiten kantooruren een bereikbaarheidsdienst worden opgezet.

In het kader van procesgericht werken, vindt steeds meer scheiding van taken en verantwoordelijkheden plaats. Werken met taakvolwassen medewerkers en de verantwoordelijkheid laag op de werkvloer leggen, zijn eveneens bijbehorende uitgangspunten. Binnen het waterschap is daarom met de komst van de CRK bepaald dat de verantwoordelijkheid voor alle zaken vanuit de Wvo-(Waterwet)-vergunning, bij de CRK ligt. De verantwoordelijkheid voor Wm-gerelateerde zaken ligt bij de teamleiders beheer. De CRK draagt hiermee dus de verantwoordelijkheid voor de effluentkwaliteit en is aanspreekpunt voor het handhavend bevoegde gezag.

Eén van de meest belangrijke zaken bij een goed functionerende CRK is duidelijkheid scheppen in de taken en verantwoordelijkheden tussen operators en zuiveringstechnici. De CRK werd in eerste instantie gezien als een bedreiging

voor de mensen op de werkvloer. ‘Mogen wij zo meteen zelf nog aan de knoppen zitten?’, ‘ze hoeven mij niks te vertellen over deze installatie!’, ‘wat mogen wij überhaupt nog?’ Allemaal logische vragen, die bij de zuiveringstechnici opkwamen. Heldere afspraken moeten ertoe leiden dat bedreiging plaatsmaakt voor aanvulling en verlichting op de werkvloer. Want uiteindelijk verandert er voor die zuiveringstechnici niet zo heel veel.

De basisprocesvoering blijft bij hen liggen, evenals de eerstelijns-alarmafhandeling. Zij kunnen juist nu de focus nog meer leggen op de complexere arbeidsintensieve installaties. Zorg dragen voor goedfunctionerende analysers, representatieve monsternamen, beheersmatig onderhoud, orde en netheid etc. zijn dagelijkse bezigheden. Ondertussen worden de onbemande installaties en gemalen volledig op afstand in de gaten gehouden vanuit de CRK. Daar waar de CRK, bijvoorbeeld door analyse, een procesverbetering wil doorvoeren op een installatie, wordt deze besproken met de zuiveringstechnicus ter plaatse. Omgekeerd wordt hetzelfde gestimuleerd. Uiteindelijk zullen alleen met een goede samenwerking tussen mensen op de werkvloer en CRK de gestelde doelen kunnen worden gerealiseerd.

SAMENVATTEND

Aan de ene kant moet met de komst van de CRK worden bereikt dat de samenhang tussen de diverse installaties en processen binnen het totale beheersgebied wordt bewaakt, vergeleken en geoptimaliseerd. Hierdoor zullen de processen efficiënter gaan draaien en zal zich dat uiteindelijk vertalen in betere resultaten tegen lagere kosten. Aan de andere kant zal de CRK bijdragen aan een kwaliteitssimpuls binnen de organisatie en voor de mensen op de werkvloer.

De bewaker van dit geheel is de procesregisseur. Dus als er na het lezen van dit artikel iemand aan u vraagt: ‘noem eens een (bekende) procesregisseur...’.

*Marco Mons, procesregisseur
Waterschap Vallei en Veluwe i.o.*